

RAPPORT

Quick scan natuur Waterpark Groote Beerze te Hapert

Klant: Waterschap de Dommel

Referentie: R001_T&P_BE9188-101-100

Versie: 01/Finale versie

Datum: 5 december 2016

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Postbus 80007
5600 JZ Eindhoven
Netherlands
Water

Trade register number: 56515154

+31 88 348 42 50 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Quick scan natuur Waterpark Groote Beerze te Hapert

Ondertitel: Quick scan flora & fauna, Natura 2000, Brabants natuurnetwerk en Boswet
Referentie: R001_T&P_BE9188-101-100
Versie: 01/Finale versie
Datum: 5 december 2016
Projectnaam: Waterpark Groote Beerze te Hapert
Projectnummer: BE9188-101-100
Auteur(s): J.A.A. de Rooij

Opgesteld door: J.A.A. de Rooij

Gecontroleerd door: B.J.H.M. Possen

Datum/Initialen: 5 december 2016

Goedgekeurd door: Dorus Daris

Datum/Initialen: 5 december 2016

Classificatie

Projectgerelateerd

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The quality management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001, ISO 14001 and OHSAS 18001.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel van dit rapport & afbakening	1
1.3	Leeswijzer	2
2	Werkwijze	2
3	Beknopt kader natuurwetgeving	3
3.1	Soortbescherming	3
3.2	Bescherming van natuurgebieden in de Wet Natuurbescherming	4
3.2.1	Natura 2000	5
3.2.2	Programma aanpak stikstof	5
3.2.3	Natuurnetwerk Nederland	7
3.3	Bescherming van bossen	7
3.4	Bevoegd gezag	7
4	Ligging en beschrijving plangebied	8
4.1	Karakteristiek van het plangebied	10
5	Het voorgenomen plan	13
5.1	Voorverkenning mogelijke effecten op soorten en gebieden	13
6	Beschrijving beschermde flora en fauna	15
6.1	Vaatplanten	15
6.2	Zoogdieren	15
6.3	Reptielen & amfibieën	17
6.4	Vissen	18
6.5	Broedvogels	18
6.6	Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden	19
6.7	Beknopt overzicht beschermde soorten	19
6.8	Beschrijving beschermde gebieden	20
6.8.1	Natura 2000-gebied Kempenland-West	20
6.8.2	Brabants natuurnetwerk	23

7	Effecten op beschermde flora en fauna en beschermde gebieden	26
7.1	Effectbeoordeling flora en fauna	26
7.1.1	Zoogdieren	26
7.1.2	broedvogels	27
7.1.3	Ongewervelden (bosbeekjuffer)	27
7.1.4	Advies ter voorkoming van negatieve effecten op flora en fauna	27
7.2	Effectbeoordeling beschermde gebieden	28
7.2.1	Natura 2000	28
7.2.2	Brabants Natuurnetwerk	31
8	Conclusie	32
	Geraadpleegde bronnen & literatuur	33

Bijlagen

1	Verspreidingskaart (NDFF, 14 november 2016)
----------	--

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Waterschap de Dommel is gestart met een project met als doel een optimalisatie van het moerasbos Hapert, zodanig dat het moerasbos een positieve bijdrage levert aan het realiseren van de ecologische kwaliteitsdoelstellingen van de Groote Beerze. De huidige moerasbossen (een noordelijk en een zuidelijk deel) blijken in de zomermaanden zowel fosfaat als ammonium na te leveren, dusdanig dat het realiseren van de KRW (Kaderrichtlijn Water) doelen in de Groote Beerze in het geding komen.

Negatieve effecten op beschermde flora en fauna als gevolg van aanpassing van het Moerasbos zijn niet op voorhand uit te sluiten, omdat er graaf- en kapwerkzaamheden voorzien zijn. Daarom is er een onderzoek nodig naar aanwezigheid van beschermde flora en fauna, in de vorm van deze quick scan.

1.2 Doel van dit rapport & afbakening

Dit rapport geeft een indruk van het plangebied en eventueel voorkomende beschermde soorten in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna: Wn). Hiermee kan worden beoordeeld of het overtreden van de verbodsbepalingen uit deze wet aan de orde kan zijn. Het rapport dient ter onderbouwing voor een afweging voor mogelijke overtreding van verbodsbepalingen. Daarnaast is het één van de bijlagen bij een eventuele aanvraag van een ontheffing op de Wet natuurbescherming. Er staat in voor welke soorten een ontheffing nodig is, welke compenserende en mitigerende maatregelen nodig zijn en of er vervolgonderzoek nodig is.

Verder gaat dit rapport nog in op directe en indirecte effecten op Natura 2000-gebieden en terreinen die tot het Brabants natuurnetwerk (voorheen EHS) behoren. Hierbij wordt op voorttoetsniveau beoordeeld of er kans is op negatieve effecten die mogelijk mitigatie en/of compensatie behoeven. Daarnaast wordt bekeken of er sprake is van herplantplicht in het kader van de Boswet als onderdeel van de Wn.

Ook geeft dit rapport aanbevelingen om bij de planning en uitvoering van werkzaamheden rekening te houden met beschermde flora en fauna en beschermde gebieden. Door naleving van deze aanbevelingen wordt voorkomen dat verbodsbepalingen van de Wn worden overtreden.

Er is voor deze rapportage een verkennend veldbezoek uitgevoerd door een ecooloog van Royal HaskoningDHV, de heer J.A.A. de Rooij. Deze ecooloog voldoet aan de kwalificaties voor een zogeheten 'ter zake deskundige' in dit kader. Dit veldbezoek is gericht op het vaststellen van aanwezigheid van beschermde soorten en geschiktheid van het gebied als leefgebied voor beschermde soorten. Gedane waarnemingen van beschermde soorten zijn verwerkt in deze rapportage.

Dit rapport is gebaseerd op een beknopte veldinventarisatie en beschikbare gegevens via de NDFF-database (Nationale Databank Flora en Fauna).

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft de gevolgde werkwijze weer. Hoofdstuk 3 geeft een beknopt overzicht van het wettelijke kader. De ligging van het plangebied wordt besproken in hoofdstuk 4. De voorgenomen plannen worden toegelicht in hoofdstuk 5. Een beknopte ecologische inventarisatie van het plangebied is opgenomen in hoofdstuk 6. De effecten van de beoogde maatregelen worden per beschermingscategorie beschreven in hoofdstuk 7.

Hoofdstuk 8 geeft ten slotte een algemene eindconclusie en gaat in op de noodzaak voor een ontheffing of vergunning, aanvullende maatregelen en eventueel vervolgonderzoek naar bijvoorbeeld de aanwezigheid van en gebruik van het plangebied door beschermde soorten.

2 Werkwijze

Om na te gaan wat het belang van het plangebied is voor beschermde soorten, is het volgende stappenplan gevolgd:

Stap 1. Inventarisatie van het plangebied en bronnenonderzoek

Om een indruk te krijgen van het voorkomen van beschermde natuurwaarden in het plangebied, is gebruik gemaakt van gegevens uit de NDFF-database van de afgelopen 5 jaar, welke is geraadpleegd op 14 november 2016. Het betreft hierbij zowel historische als actuele gegevens die verzameld zijn via allerlei kanalen zoals RAVON, waarneming.nl, SOVON, de Zoogdierverseniging et cetera. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de actualiteit van soortspecifieke gegevens in relatie tot de anno 2016 aanwezige habitats.

Daarnaast is er een oriënterend veldbezoek uitgevoerd op 11 november 2016, waarbij gericht gekeken is naar de aanwezigheid van natuurwaarden (lees: habitats die geschikt zijn voor beschermde soorten). Het veldbezoek is geen vlakdekkende inventarisatie, maar geeft wel een goed beeld van de huidige waarde van het plangebied voor soorten die mogelijk voorkomen op basis van eerdere onderzoeken en waarnemingen.

Stap 2. Vaststelling van de effecten

Om vast te stellen of het project effect heeft op beschermde plant- en diersoorten, is een beknopte analyse gemaakt van het project in relatie tot de habitateisen van beschermde soorten in het plangebied. Daarbij is ook gekeken in hoeverre het plangebied voorziet in specifieke eisen van beschermde soorten. Verder is er gekeken naar de aanwezigheid van beschermde gebieden en daarin voorkomende beheertypen en/of habitattypen in de nabijheid van het plangebied. Op grond van de aard van de ingreep en de afstand tot beschermde gebieden wordt bepaald of negatieve effecten op beschermde gebieden aan de orde zijn.

Stap 3. Beschrijving van de effecten

Door de resultaten van stap 1 en stap 2 tegen elkaar af te zetten zijn de mogelijke effecten van het voorgestelde project op de aanwezige beschermde plant- en diersoorten inzichtelijk gemaakt.

Stap 4. Voorstellen van mitigerende maatregelen

In deze stap wordt aangegeven of (beschermde) soorten en gebieden schade oplopen van het plan en de nieuwe situatie. Waar inderdaad beschermde soorten schade oplopen, zijn voorstellen en aanbevelingen gedaan om de negatieve effecten op deze beschermde plant- en diersoorten en gebieden te beperken (mitigeren). Als de schade niet volledig te beperken is, wordt geadviseerd om te compenseren.

Deze voorstellen en aanbevelingen kunnen worden meegenomen in het planproces voor het definitief ontwerp. Daarnaast zijn er aanbevelingen gedaan voor eventuele vervolgonderzoeken. Deze zijn nodig als er gerede twijfel is over het al dan niet voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Bij restschade en dus compensatie bij beschermde soorten en gebieden is een ontheffing danwel een vergunning op de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

3 Beknopt kader natuurwetgeving

De Wet Natuurbescherming (Wn) treedt op 1 januari 2017 in werking en voegt drie nu vigerende natuurwetten (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet) samen. Het uitgangspunt van de wet is de natuur te beschermen, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van biologische diversiteit zonder de lasten te verhogen.

De uitwerking van de wet is vastgelegd in de regeling en het besluit natuurbescherming¹. De provincie Noord-Brabant waar dit project plaatsvindt, heeft nog geen verordeningen en regelingen hiertoe vastgesteld².

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (art 1.11) een drietal hoofdstukken die relevant zijn voor dit project. Hoofdstuk 2 gaat over de Natura 2000-gebieden, hoofdstuk 3 over soorten en hoofdstuk 4 over houtopstanden. Deze worden hieronder toegelicht waarna ingegaan wordt op het bevoegd gezag voor dit project.

3.1 Soortbescherming

Hoofdstuk 3 van de Wet Natuurbescherming behandelt de bescherming van soorten, de mogelijkheid om vrijstelling te verlenen en dergelijke. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna). In de wet zijn in de bijlagen 160 soorten opgenomen. Onder de Wet Natuurbescherming zal voor deze soorten een ontheffingsplicht gaan gelden, behalve als de provincie Noord-Brabant door middel van een zogenoemde provinciale vrijstelling anders besluit. Dit besluit is door de provincie Noord-Brabant nog niet (in ontwerp) genomen.

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>

² PM link naar provinciale verordening of regeling nog niet beschikbaar

Tabel 3-1: Soortenbescherming: overzicht verbodsartikelen Wn voor flora en fauna

Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Soorten Vogelrichtlijn artikel 3.1	Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Soorten Habitatrichtlijn artikel 3.5	Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Andere soorten artikel 3.10
Art. 3.1.1 Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.	Art. 3.5.1 Het is verboden in het wild levende dieren HR IV soorten (Verdrag Bern en Bonn) in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.10.1.a Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden in het wild levende dieren, genoemd in de bijlage A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
Art. 3.1.2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5.4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.	Art 3.10.1.b Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1.3 Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5.3 Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Nvt.
Art. 3.1.4 Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen. Art. 3.1.5 Het verbod onder 3.1.4 geldt niet als de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5.2 Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.	Nvt.
Nvt.	Art. 3.5.5 Het is verboden planten HR (en Verdrag van Bern) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art. 3.10.1.c. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden vaatplanten genoemd in de bijlage B in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
Art. 3.3 Ontheffing voorwaarden conform belangen VR	Art. 3.8 Ontheffing voorwaarden conform belangen HR	Art. 3.11 vrijstelling/ ontheffing op basis van diverse belangen

Er wordt onderscheid gemaakt in internationaal beschermde soorten (Vogelrichtlijn art 3.1 en habitatrichtlijn in art 3.5) en nationaal beschermde soorten, ook wel overige soorten genoemd (in art 3.10). Internationaal beschermde soorten vallen onder het strengste beschermingsregime.

Nationaal beschermde soorten genieten een minder strenge bescherming. Dit uit zich bijvoorbeeld in het feit dat voorwaardelijke opzettelijke verstoring van nationaal beschermde soorten niet meer verboden is. Voor nationaal beschermde soorten - ook wel: andere soorten - gelden de verbodsbepalingen op grond van art. 3.10 van de Wn zoals vermeld in tabel 3-1.

3.2 Bescherming van natuurgebieden in de Wet Natuurbescherming

In het kader van gebiedsbescherming voorziet het Rijk in een Nationale Natuurvisie, waarin kaders en ambities op nationaal niveau zijn geschetst. Genoemde kaders en ambities worden door de afzonderlijke provincies doorvertaald naar een Provinciale Natuurvisie. Deze heeft als doel om de landelijke staat van instandhouding gebieden en soorten te realiseren, instandhouding Natuurwerk Nederland op eigen grondgebied te waarborgen en (als een provincie dat wil) beleid vast te leggen ten aanzien van bijzondere provinciale natuurgebieden. Tot slot dienen landschap en cultuurhistorie ook een integraal onderdeel van de Provinciale Natuurvisie te zijn.

Bescherming van gebieden verloopt over twee sporen, namelijk Natura 2000 via de Wet natuurbescherming en het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN) via planologische bescherming. Hieronder worden beiden beknopt toegelicht.

3.2.1 Natura 2000

Hoofdstuk 2 van de Wn richt zich op de gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Met deze Europese richtlijnen worden habitats en soorten van Europees belang beschermd. Dit zijn de Natura 2000-gebieden.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog zijn aangemeld), te voorkomen, bepaalt de wet dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of die een verstorend effect kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (conform artikelen 2.7, 2.8 en 2.9 van de WN). In Aanwijzingsbesluiten wordt door het Ministerie van Economische Zaken de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. In de Natura 2000-beheerplannen wordt aangegeven hoe de beheerders deze doelen willen realiseren.

Het aanwijzingsbesluit definieert naast de instandhoudingsdoelstellingen de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Provincies en Rijksoverheid zijn verantwoordelijk voor de realisatie van maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Aanwijzingsbesluiten hebben een onbepaalde looptijd en worden vastgesteld door de Minister van Economische Zaken.

Let wel, niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Externe werking treedt op wanneer er, ongeacht de locatie, een effectgebied ontstaat als gevolg van het optreden van ruimtelijke overlap tussen een invloed gebied van een instandhoudingsdoelstelling en een invloed gebied van een activiteit die plaatsvindt buiten een Natura 2000-gebied en waarvoor de instandhoudingsdoelstelling gevoelig is. Voor de vergunningverlening betekent dat ook voor activiteiten buiten het gebied getoetst dienen te worden in het kader van de Wn.

3.2.2 Programma aanpak stikstof

Per 1 juli 2015 is Natuurbeschermingswet 1998 (hierna Nbwet) aangepast waarbij de Programma aanpak stikstof (hierna PAS) in werking is getreden. De PAS wordt in de Wn opgenomen. De PAS heeft onder andere als doel de vergunningverlening voor initiatieven die stikstofdepositie veroorzaken vlot te trekken. Met de inwerkingtreding van de PAS treedt er een wijziging op in de beoordeling van vergunningaanvragen onder de Nbwet, die sinds 1 januari 2017 de Wn valt.

In de PAS zijn 117 Natura 2000-gebieden opgenomen waarvan de habitattypen en/of leefgebieden van soorten stikstofgevoelig zijn. In de overige Natura 2000-gebieden is op dit moment geen sprake van een stikstofprobleem.

Per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied is een herstelstrategie en passende beoordeling opgesteld waarmee onderbouwd is in hoeverre er ontwikkelruimte voor stikstof beschikbaar is. De ontwikkelruimte is verdeeld over vier componenten:

- a) autonome groei: stikstofruimte verbonden aan algemene autonome ontwikkeling voor wonen en verkeer (zonder vergunning);
- b) stikstofruimte voor prioritaire projecten van nationaal belang: voorbeelden zijn MIRT projecten waaronder PHS Alkmaar-Amsterdam, defensie, luchthavenbesluiten et cetera. De grenswaarde is 1,00 mol N/ha/j³. (onder de grenswaarde volstaat melding; boven de grenswaarde vergunningplicht).
- c) stikstofruimte voor projecten onder de grenswaarde⁴ waarvoor een melding volstaat:
 - grenswaarde 1,00 mol N/ha/j;
 - bij benutting van 95% wordt grenswaarde van 1,00 mol N/ha/j verlaagd⁵ naar 0,05 mol N/ha/j en is hetgeen onder d) van toepassing;
 - bij een bijdrage onder de 0,05 mol N/ha/j is geen melding nodig;
- d) Vrije ontwikkelruimte voor projecten > 1 mol N/ha/j (vergunningplicht); hiervoor is de ruimte beperkt, de verdeling van de ruimte is afhankelijk van provinciale regels maar in principe geldt: wie het eerst komt wie het eerst maalt.

De PAS geldt voor een periode van 6 jaar (2015-2021). Hierbij wordt de beschikbare depositieruimte doorgaans in twee tijdvakken van elk 3 jaar uitgegeven. De provincie en ministerie van Economische Zaken (hierna EZ) hebben als bevoegd gezag de mogelijkheid om de verdeling over de 6 jaren anders in te vullen.

³ Zie Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof artikel 2 lid 3 en de daarin opgenomen verwijzing naar artikel 19kn Nbw 1998.

⁴ Zie Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof artikel 2 lid 3 en de daarin opgenomen verwijzing naar artikel 19kn Nbw 1998.

⁵ De verlaging geldt alleen voor projecten binnen dit segment en niet voor prioritaire projecten.

3.2.3 Natuurnetwerk Nederland

Met het oog op het eerste lid van artikel 1.12 van de Wn draagt de provincie Noord-Brabant zorg voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, het natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN). De provincie wijst daartoe gebieden aan die tot dit netwerk behoren.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden gelegen buiten het NNN aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als “bijzondere provinciale natuurgebieden” en “bijzondere provinciale landschappen”.

In geval van negatieve effecten op gebieden die onder het NNN vallen, geldt een compensatieplicht voor directe negatieve effecten binnen de begrenzing van het NNN. Daarnaast dienen binnen een aantal provincies ook externe effecten beoordeeld te worden, zo ook in de provincie Noord-Brabant. De compensatieplicht verloopt conform de beleidsregel natuurcompensatie van de provincie Noord-Brabant.

3.3 Bescherming van bossen

De voormalige boswet is grotendeels overgenomen in hoofdstuk 5 van de Wn. Bij de kap van ten minste 10 are of meer dan 20 bomen is een kapmelding verplicht, zo ook voor dit project. Een kapmelding wordt ingediend bij de provincie Noord-Brabant.

De Wn hanteert het principe van 1-op-1 compensatie, beter bekend als de herplantplicht. Kap van bos en bomen in beschermde natuurgebieden als onderdeel van het NNN dienen mogelijk extra gecompenseerd te worden conform provinciale beleidsregels, maar dat is thans niet aan de orde.

Dunningswerkzaamheden in het kader van natuurbeheer of boskap ten behoeve van realisatie instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied zijn in beginsel vrijgesteld van herplantplicht, maar dienen wel gemeld te worden. Verder zijn bijvoorbeeld fruitboomgaarden, lijnvormige beplantingen van wilgen of populieren, kerstbomen en houtopstanden op erven en tuinen vrijgesteld van bescherming. De desbetreffende kapwerkzaamheden hoeven daarom niet gemeld worden in het kader van de Wn.

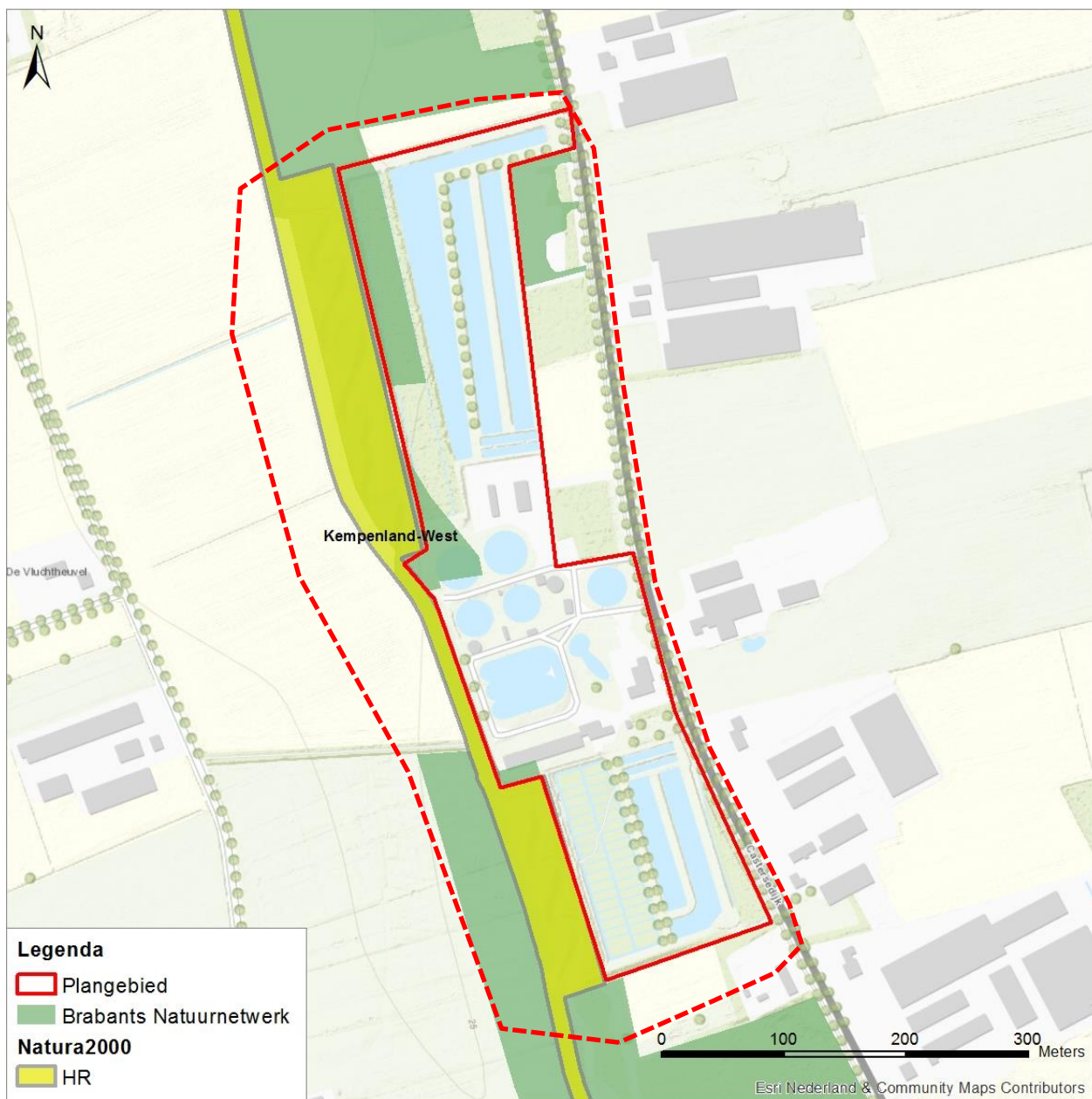
Overigens is het mogelijk dat de provincie Noord-Brabant een kapverbod instelt, bijvoorbeeld ten behoeve van bescherming van natuur- en landschapswaarden, voor de duur van telkens maximaal 5 jaar per besluit.

3.4 Bevoegd gezag

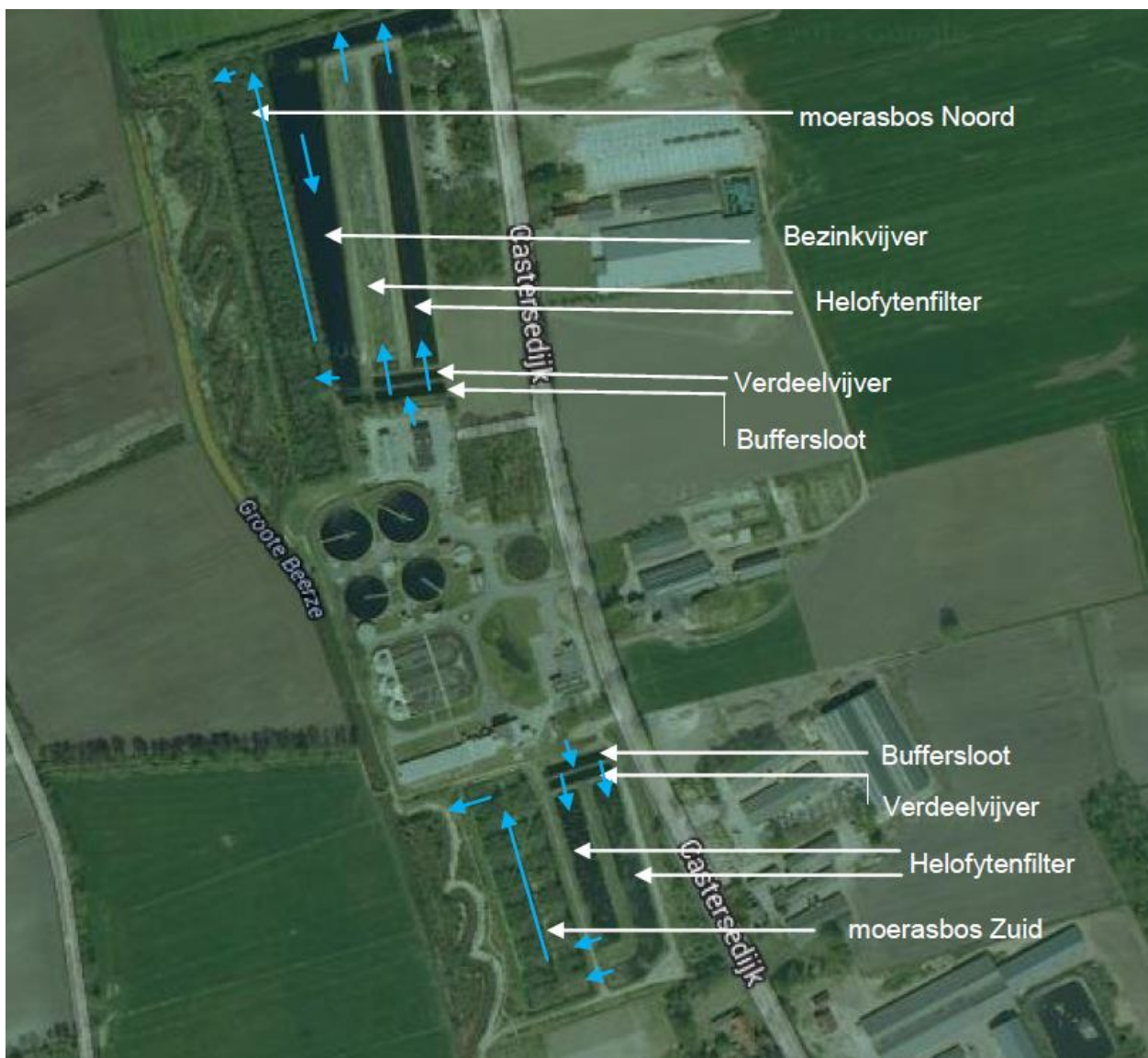
De provincies zijn bevoegd gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wet Natuurbescherming. De minister van EZ is alleen in specifieke gevallen bevoegd gezag (art 1.3 lid 5).

4 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied ligt buiten de bebouwde kom van Hapert (gemeente Bladel), op de oostelijke oever van de Beerze. Het plangebied ligt in de directe nabijheid van gebieden die behoren tot het Brabants Natuurnetwerk (BNN), de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Bovendien grenst een deel van Natura 2000-gebied Kempenland-West direct aan het plangebied, zie figuur 4.1. Het gaat hierbij om het dal van de Groote Beerze. De Natura 2000-gebiedsdelen op de kaart zijn aangewezen in het kader van de Habitatrichtlijn (HR). Figuur 4.2 zoomt nader in op het plangebied. Het studiegebied reikt nog wat verder dan het plangebied, vanwege mogelijke uitstralingseffecten op beschermde soorten en gebieden.

Figuur 4-1: Plangebied en beschermde gebieden. Natura 2000-gebied Kempenland-West grenst direct aan het plangebied. Overige delen van het dal van de Groote Beerze als onderdeel van het Brabants natuurnetwerk vallen deels binnen het plangebied. Het studiegebied is indicatief aangeduid met een stippellijn.

Figuur 4-2: Plangebied in detail, inclusief relevante toponiemen

4.1 Karakteristiek van het plangebied

Het moerasbos Hapert bestaat uit twee delen, te weten moerasbos Noord en moerasbos Zuid. Het effluent van de zuivering wordt in een verdeelput verdeeld over deze twee delen waarbij moerasbos Noord meer water ontvangt dan moerasbos Zuid.

Het plangebied wordt zowel in het noordelijke als het zuidelijke deel gekenmerkt door de aanwezigheid van blokvormige percelen met waterpartijen (verdeelvijvers en bezinkvijvers), riet (helofytenfilters) en bos (overwegend moerasbos, deels droger bos op kades). Deze delen zijn vrij toegankelijk en maken deels onderdeel uit van het Natuurnetwerk langs de Groote Beerze, plaatselijk bekend als Waterpark Groote Beerze. Een afwisseling van bos, bloemrijk grasland en plaatselijk hermeanderde trajecten van de Groote Beerze kenmerken dit gebied.

Figuur 4-3: Een van de verdeelvijvers pal ten noorden van het hart van de zuivering.

Figuur 4-4: Het noordelijke helofytenfilter.

Figuur 4-5: Het moerasbos in het zuidelijk deel van het waterpark, waar een duidelijke ontwikkeling richting elzenbroekbos te zien is.

Figuur 4-6: De Grote Beerze loopt pal langs het plangebied. Er wordt vanuit de zuivering direct op deze beek geloosd, zoals te zien is op deze figuur, ter hoogte van het noordelijke lozingspunt.

5 Het voorgenomen plan

In maart 2016 is het ontwerpplan voorgelegd aan het bestuur van het waterschap en heeft het Dagelijks Bestuur ingestemd het ontwerpplan (voorkeursvariant) en bijbehorend BOR voor de herinrichting van het Moerasbos Hapert. De volgende stap betreft het opstellen van een definitief ontwerp van het Moerasbos en dient invulling te worden gegeven aan de recreatieve en educatieve elementen. Een afbeelding van het voorlopig ontwerp (VO) is te zien op figuur 5-1. Dit ontwerp is nog niet volledig uitgekristalliseerd, momenteel worden nog diverse opties onderzocht, namelijk:

1. Aanpassen verdeelsloten en inlaat bezinkvijver
2. Brede overlaat aan einde bezinkvijver(s)
3. Scheiding in helofytenfilter om kortsluitstromen te voorkomen
4. Helofytenfilter samenstellen met drie soorten beplanting.
5. Aanbrengen windmolens op wind of zonne-energie om zuurstofgehalte in plantenvijver te verhogen.
6. Route/indeling zuidelijke bezinkvijver aanpassen

In verband met inzichten omtrent “nieuwe stoffen en medicijnresten” zijn de volgende opties in beeld:

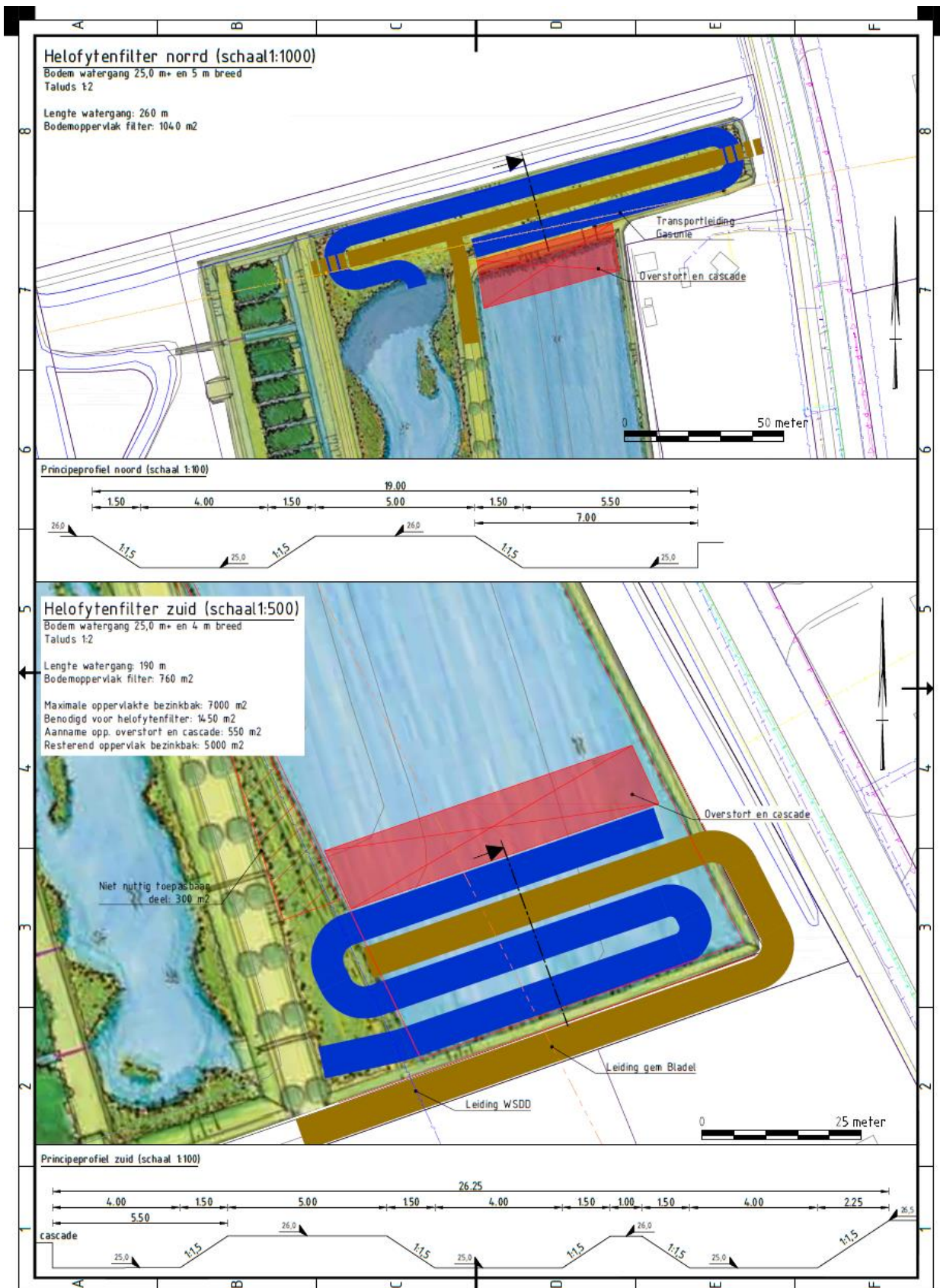
7. Verkenning van ruimte in zuivering voor de toevoeging van koolstof.
8. Optimalisatie fysisch proces (cascade en oppervlakte instraling).
9. Variatie in vegetatie (symbiose door wortels, 3 stuks in rietfilter) (zie ook optie 5)
10. Monitoring (afwachten smartmonitoring in 2017 / voorzieningen nu al aanbrengen).
11. Adsorptiefilter (met behulp van kleikorrels of een lava-filter).

De oplevering van de realisatie (uitvoering) van het project staat gepland in 2017.

5.1 Voorverkenning mogelijke effecten op soorten en gebieden

De volgende effecten op beschermde natuurwaarden zijn in beginsel mogelijk:

- Verstoring en wegnemen van leefgebieden van kleine zoogdieren, amfibieën, vogels, libellen en vleermuizen in bestaande bomen, als gevolg van de noodzakelijke kap van een klein deel van de bestaande bomen en het verkleinen van het areaal rietland binnen het plangebied.
- Verstoring van broedende vogels in en in de nabijheid van het werkterrein, evenals verstoring en vernieling van hun nesten.
- Oppervlakteverlies Brabants natuurnetwerk lijkt nihil maar kan nog niet op voorhand uitgesloten worden
- Externe effecten op aangrenzend deelgebied van Natura 2000-gebied Kempenland-West kunnen niet op voorhand uitgesloten worden.

Figuur 5-1: Concept-voorkeursontwerp voor zowel het noordelijke als het zuidelijke moerasbos.

6 Beschrijving beschermde flora en fauna

Op basis van een terreinbezoek op 11 november 2016 en raadplegen van verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF, gegevens van de afgelopen 5 jaar, geraadpleegd op 14 november 2016) is bepaald welke beschermde flora en fauna (mogelijk) in het plangebied voorkomt. Hierbij is ook naar de directe omgeving gekeken, omdat uitstralingseffecten niet op voorhand zijn uit te sluiten en omdat gegevens uit gelijkwaardige habitats in de omgeving ook waardevol zijn om een inschatting te maken van de soortenrijkdom in het plangebied. De directe omgeving wordt hierna aangeduid als het studiegebied.

Verspreidingskaarten van relevante soorten⁶ zijn opgenomen in bijlage 1. Voor soorten die nog niet onder de huidige FF-wet worden beschermd, maar wel onder de WNB, zijn (nog) geen gedetailleerde verspreidingsgegevens voorhanden buiten de gegevens van Rode Lijstsoorten die zijn opgenomen in de NDFF-database.

6.1 Vaatplanten

Het plangebied is grotendeels in gebruik als onverhard terrein in de vorm taluds, waterpartijen, rietland, grasland en bos. Geraadpleegde verspreidingsgegevens (NDFF) wijzen niet op het voorkomen van strenger beschermde plantensoorten. Het veldbezoek wijst uit dat er vooral sprake is van wat rijkere habitats met bos, water, rietland en grasland (op taluds). Overigens was het tijdens het veldbezoek geen geschikt seizoen meer voor het inventariseren van vaatplanten. Op grond hiervan kan dus niet volledig uitgesloten worden dat er strenger beschermde plantensoorten voorkomen in het plangebied. Echter van met name het water en het rietland wordt aangenomen dat dit intensiever beheerd wordt. Gecombineerd met het voedselrijke karakter van de biotopen op de zuivering wordt aangenomen dat de situaties voor beschermde vaatplanten niet optimaal zijn. De Wet natuurbescherming beschermt bovendien vooral muurplanten, akkeronkruiden en planten van schrale groeiplaatsen. Dergelijke groeiplaatsen komen niet voor in het plangebied, met uitzondering van de zuiveringsinstallaties waar geen ingrepen gepland zijn. Het plangebied biedt op grond van beschikbare inzichten en informatie geen geschikte groeiplaatsen voor soorten die beschermd worden krachtens de Wet Natuurbescherming.

Er komen geen strenger beschermde vaatplanten voor in het plangebied.

6.2 Zoogdieren

Geraadpleegde verspreidingsgegevens wijzen op het voorkomen van beschermde zoogdieren in het plangebied, in elk geval bunzing en steenmarter. De steenmarter staat niet op de concept-vrijstellingslijst van de provincie Noord-Brabant, maar voor de bunzing geldt vooralsnog een vrijstelling voor de eerste 6 maanden na inwerkingtreding van de verordening op 1 januari 2017. Verder is een melding van een eekhoorn gedaan zonder nauwkeurige plaatsbepaling. Genoemde soorten zijn allen beschermd als zijnde overige beschermde soorten, het lichtste beschermingsregime. Voorkomen van bunzing en steenmarter is niet onwaarschijnlijk. De bunzing voelt zich thuis in waterrijk landschap met (moeras)bos, waar de soort hollen bewoont in de directe nabijheid van water. De steenmarter prefereert kleinschalig landschap met oude bomen en gebouwen die als schuilplaats dienen. Oude bomen in de eikenbosjes aan de oostkant

⁶ Bron: NDFF, reeks van 1-1-2011 t/m 14 november 2016

van het zuiveringsterrein zijn, evenals nabijgelegen boerderijen en mogelijk ook waterschapsgebouwen, potentieel geschikt als verblijfplaats voor steenmarters. Dit houdt in dat het plangebied zelf hoogstens als jachtgebied fungeert, maar met zekerheid geen verblijfplaatsen van steenmarters zal herbergen.

Omdat het plangebied nogal nat is, geen ouder bos herbergt en met uitzondering van eik en hazelaar weinig andere standvoedselbomen herbergt en relatief geïsoleerd ligt van grotere gebieden met droger gemengd loof- en naaldbos, is duurzaam voorkomen van de eekhoorn niet aannemelijk. Incidenteel foeragerende exemplaren kunnen niet uitgesloten worden. Bovendien wijst het veldbezoek niet op het voorkomen van eekhoornnesten in het plangebied. Ook in de aangrenzende bosjes met wat oudere eiken en berken zijn geen nesten waargenomen. Afwezigheid van een eekhoornpopulatie is op grond van het voorgaande dus zo goed als zeker.

Vanwege de afwisseling aan droge en natte biotopen en bos, grasland, rietland en open water is het plangebied in potentie wel interessant voor vleermuizen. De kwaliteiten als foerageergebied zijn groot vanwege de aanwezigheid van water en verschillende structuren. Aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen ligt alleen voor de hand in gebouwen in het hart van de zuivering. De bomen op het zuiveringsterrein zijn praktisch allemaal erg laag en bovendien nog zeer jong, waardoor aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen in bomen niet voor de hand ligt.

Figuur 6-1: Dit laag opgaand en grotendeels nat bos is tot dusver nog weinig interessant voor de eekhoorn, maar juist wel interessant voor de bunzing.

Figuur 6-2: de afwisseling van open water en stroken met riet en bos is in potentie zeer geschikt als foerageergebied voor meerdere vleermuissoorten.

Indicaties voor vaste paar- en verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen zijn niet vastgesteld tijdens het verkennend veldbezoek. De aanwezige bomen vertoonden geen schorsspleten of holten die geschikt zijn voor boombewonende soorten. Gebouwen op de zuivering herbergen waarschijnlijk wel een of meer vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. Deze vallen echter buiten de scope van de beoogde werkzaamheden.

Verder komen nog de algemene soorten konijn en egel mogelijk voor in het plangebied. Deze soorten worden beschermd onder de Wn volgens de huidige ontwerpplijst, tenzij de provincie Noord-Brabant een vrijstelling voor deze soorten vaststelt. Dit ligt wel in de verwachting.

Er komen mogelijk beschermde zoogdieren voor in het plangebied, zoals bunzing, steenmarter en gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Daarnaast komen er enkele algemene zoogdiersoorten voor van het beschermingsregime “andere soorten Wn”, zoals konijn en egel.

6.3 Reptielen & amfibieën

Geraadpleegde gegevens uit de NDFF wijzen niet op het voorkomen van beschermde amfibieën en reptielen in het plangebied. Het veldbezoek wees uit dat het plangebied ongeschikt is voor reptielen, omdat het niet in verbinding staat met bekende leefgebieden van reptielen en het bovendien ontbreekt aan zanderige plaatsen afgewisseld met structuurrijke vegetatie waar reptielen kunnen opwarmen en op zoek kunnen gaan naar voedsel.

Verder blijkt dat het plangebied potentieel geschikt is voor beschermde amfibiesoorten vanwege de aanwezigheid van ondiepe waterzones en bosschages. Denk hierbij aan algemenere soorten als Alpenwatersalamander en vinpootsalamander, die in de omgeving van het plangebied bekend zijn. Soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, zoals kamsalamander en heikikker zijn niet bekend in de omgeving van het plangebied. Zij komen vooral voor in natuurgebieden verder weg, zoals Boswachterij De Kempen of de Landschotse Heide.

Algemene soorten met een provinciale vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen, zoals bruine kikker, groene kikker en de gewone pad zijn niet bekend op grond van gegevens uit de NDFF. Aanwezigheid van deels ondiep open water en het groene karakter van het overgrote deel van het plangebied maakt het zeer aannemelijk dat deze wijd verbreide soorten functioneel leefgebied vinden in het plangebied.

Het kan met zekerheid uitgesloten worden dat er beschermde amfibieën en reptielen van de Habitatrichtlijn of beschermingsregime andere soorten Wn voorkomen in het plangebied.

6.4 Vissen

Geraadpleegde gegevens uit de NDFF wijzen niet op het voorkomen van beschermde vissoorten in het plangebied. Het veldbezoek wijst uit dat het plangebied wel geschikt is voor vissen vanwege de aanwezigheid van open water binnen de contouren van het plangebied. Strenger beschermde vissoorten komen echter vooral voor in beken en rivieren met relatief schoon water. De waterkwaliteit in het plangebied voldoet niet aan de biotoopeisen van die vissoorten. Bovendien zijn populaties van de strenger beschermde vissoorten kwabaal, grote modderkruiper, beekdonderpad, elrits en beekprik voor zover bekend afwezig in een straal van 4 kilometer van het plangebied op grond van verspreidingsinformatie uit de NDFF. Dit maakt voorkomen in het plangebied onwaarschijnlijk.

Het kan met voldoende zekerheid uitgesloten worden dat er onder de Wn beschermde vissoorten voorkomen in het plangebied.

6.5 Broedvogels

Het plangebied ligt in een landelijke omgeving met water bouwland, grasland en kleinschalig bos, waarin zowel vogels van open water als bos als open veld voorkomen. Watervogels als meerkoet, waterhoen, wilde eend, bergeend, dodaars en kuifeend komen algemeen voor op het zuiveringsterrein. Verder komen vooral algemene zangvogels voor, zoals merel, vink, zanglijster, ekster, koolmees, pimpelmees en roodborst, en dan met name in de terreindelen met bos en struweel. Tot slot zijn ook schaarsere broedvogels als goudvink, groene specht en ijsvogel bekend uit het plangebied, op grond van veldwaarnemingen en raadpleging van de NDFF.

Tijdens het veldbezoek zijn geen vogels met jaarrond beschermde nesten waargenomen. Dat neemt niet weg dat niet uitgesloten kan worden dat er tijdens het broedseizoen alsnog jaarrond beschermde nesten aanwezig blijken te zijn van kleinere roofvogels als de sperwer, die vaak broedt in dicht bos met jonge, lage bomen, zoals dit ook in het plangebied aanwezig is.

Het plangebied is geschikt voor broedende vogels van water, bos, open veld en rietland. Voorkomen van vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals de sperwer, kan niet volledig uitgesloten worden.

6.6 Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

De tijd van het jaar waarin het veldbezoek is uitgevoerd is ongeschikt voor het vaststellen van aanwezigheid van dagvlinders, libellen en overige insecten. Gegevens uit de NDFF wijzen echter op het voorkomen van de bosbeekjuffer, die onder het beschermingsregime “overige soorten” valt. Op basis van de aanwezige biotoop met bos en water- ligt het voorkomen van deze soort zeker voor de hand. Het belangrijkste leefgebied voor deze soort, stromende, zuurstofrijke bosbeken met een natuurlijke morfologie, valt echter buiten het plangebied. Er kan echter niet uitgesloten worden dat geregeld exemplaren over het terrein van de RWZI vliegen. Functioneel leefgebied waar de soort zich voortplant bevindt zich echter uitsluitend langs de Groote Beerze.

Hierbij is het op grond van het veldbezoek de vraag in hoeverre het troebele water optimaal is voor deze soort, maar voorkomen van de soort in lage dichtheden lijkt waarschijnlijk.

Het voorkomen van andere strenger beschermde ongewervelden, zoals diverse soorten waterroofkevers, gevlekte witsnuitlibel en gewone bronlibel ligt niet voor de hand op grond van geraadpleegde verspreidingsgegevens en de veronderstelde -voor natuurdoelen ondermaatse- waterkwaliteit die de bassins in het plangebied kenmerkt.

Het plangebied is grotendeels ongeschikt als leefgebied voor strenger beschermde ongewervelden. Functioneel (suboptimaal) leefgebied van de bosbeekjuffer komt voor langs de Groote Beerze, net buiten het plangebied.

6.7 Beknopt overzicht beschermde soorten

Tabel 6.1 laat een overzicht zien van alle aanwezige strenger beschermde soorten van tabel 2, 3 van de FF-wet en/of Bijlage IV-Habitatrichtlijn.

Tabel 6-1: Overzicht mogelijk aanwezige beschermde soorten in het plangebied

Soortgroep	Voorkomen relevante soorten Wet Natuurbescherming
Vaatplanten	Nee.
Zoogdieren	Ja ; diverse vleermuissoorten (tabel 3/Bijlage IV HR), bunzing (leefgebied), steenmarter (foeragerend), eekhoorn (foeragerend, op doortocht).
Reptielen	Nee.
Amfibieën	Ja , groene kikker, bruine kikker en gewone pad (overige beschermde soorten) komen waarschijnlijk voor, zijn echter vrijgesteld.
Vissen	Nee
Broedvogels	Ja , onder meer ijsvogel (cat. 5), torenvalk (cat. 5), meerkoet, waterhoen, wilde eend, kuifeend als broedvogels; buizerd, sperwer komen in vooralsnog niet broedend voor. Aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van bijvoorbeeld de sperwer kan niet direct uitgesloten worden bij aanvang van het project.
Ongewervelden	Ja , Bosbeekjuffer (geen functioneel leefgebied)

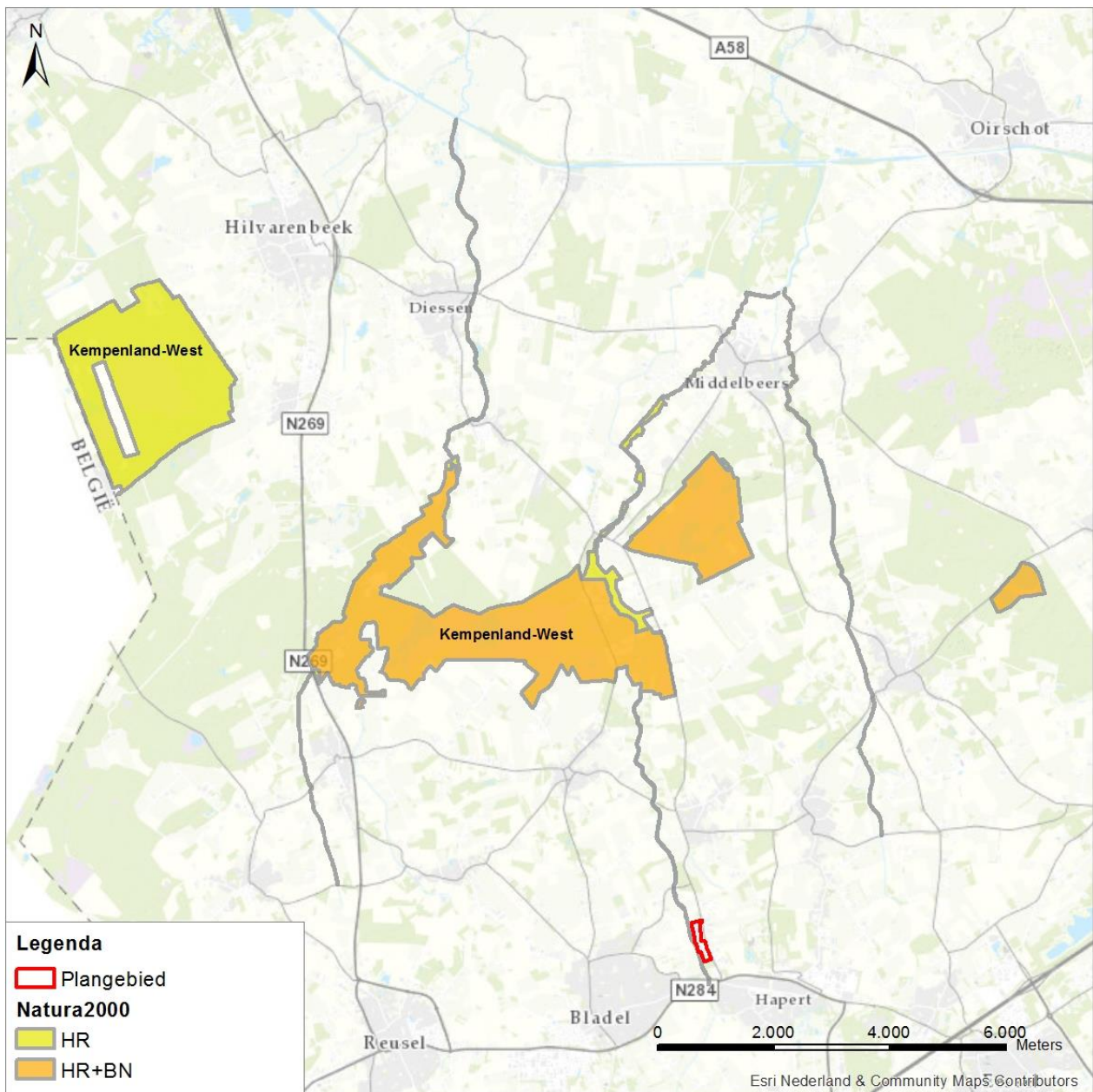
6.8 Beschrijving beschermde gebieden

Het plangebied grenst direct aan Natura 2000-gebied Kempenland West. Andere Natura 2000-gebieden liggen op 8 kilometer (Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux), 18 kilometer (Kampina & Oisterwijkse Vennen) en 19 kilometer (Regte Heide & Riels Laag) afstand hemelsbreed. Verder grenst het plangebied direct aan gebieden die horen tot het Brabants natuurnetwerk. Gelet op de lokale aard van de werkzaamheden zullen externe effecten beperkt zijn en naar verwachting binnen een straal van maximaal 5 kilometer hemelsbreed plaatsvinden. Zodoende wordt in deze rapportage getoetst aan instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Kempenland-West en wezenlijke waarden en kenmerken van het Brabants natuurnetwerk.

6.8.1 Natura 2000-gebied Kempenland-West

Het heide- en vennengebied van Kempenland bestaat uit enkele enigszins verspreid liggende delen: in het westen de Rovertse Heide, meer naar het oosten de Misperleindsche Heide en Neterselsche Heide, dan de Landschotse Heide, en tenslotte nog verder naar het oosten tussen Vessem en Wintelre, het Grootmeer. Tussen deze heideterreinen stromen de meanderende lopen van de laaglandbeken Reusel, Groote Beerze en Kleine Beerze. De Rovertsche Heide, oorspronkelijk een groot heidegebied dat in de 20ste eeuw met naalddhout is bebost, omvat hier de Rovertsche Leij met beekbegeleidend bos evenals het ven Papschot. De Misperleindsche en Neterselsche Heide zijn droge en vochtige heiderestanten met vennen (De Flaes, Het Goor) van de voorheen uitgestrekte en kenmerkende Kempische heiden. De Neterselsche Heide omvat het gebied 'Grijze Steen' (met snavelbiesbegroeiingen) en broekbossen. De Landschotse Heide bestaat uit overgangen van droge en vochtige heiden met hierin enkele heidevennen (Keijenhurk, Kromven, Wit Hollandven en Berkven). Het Groot en Klein Meer zijn voormalige heidevennen te midden van een groot bosgebied (bron: Gebiedendatabase Natura 2000, ministerie van EZ, geraadpleegd op 15 november 2016).

Ter hoogte van het plangebied bestaat het gebied uitsluitend uit een smalle strook, waarin de Groote Beerze en jong ontwikkeld beekbegeleidend bos met elzen, essen en wilgen het beeld bepalen.

Figuur 6-3: overzichtskaart Natura 2000-gebied Kempenland-West, aangewezen als Natura 2000-gebied beschermd onder de Habitatrichtlijn.

Voor het gebied Kempenland-West zijn de volgende instandhoudingsdoelen geformuleerd in het kader van de Habitatrichtlijn:

Tabel 6-2: Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Kempenland-West.

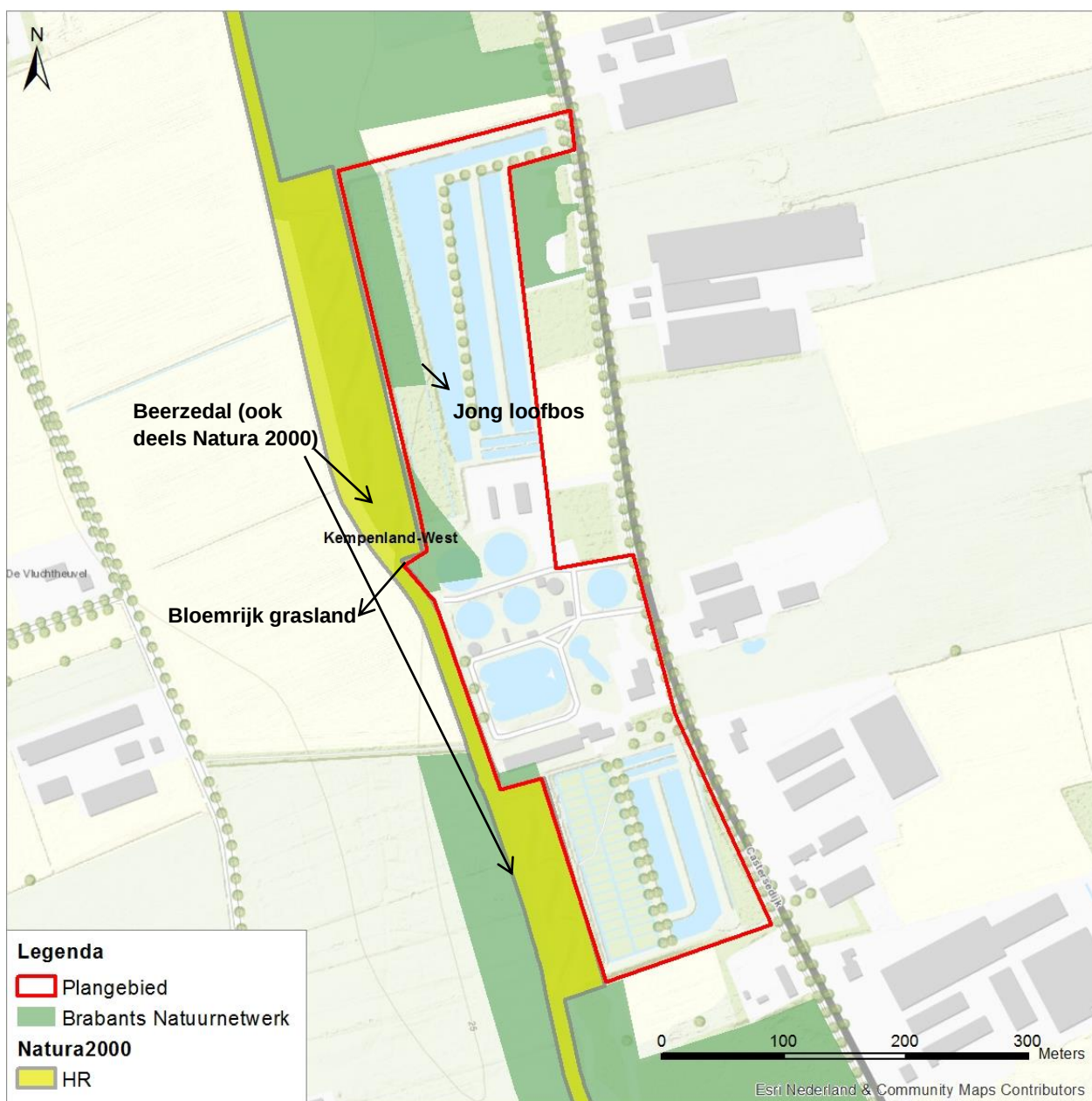
Instandhoudingsdoelstellingen					
		SVI Landelijk	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling Populatie
Habitattypen					
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	=	>	
H3130	Zwak gebufferde vennen	-	=	>	
H3160	Zure vennen	-	=	=	
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	-	>	>	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	=	>	
H4030	Droge heiden	--	=	>	
H6410	Blauwgraslanden	--	=	=	
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	=	=	
H91E0 C	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	=	>	
Habitatsoorten					
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=
H1831	Drijvende waterweegbree	-	=	=	=
Legenda					
SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)				
=	Behoudsdoelstelling				
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling				

Verder is in het kader van de PAS vastgesteld dat –met uitzondering van Drijvende waterweegbree en H3260A Beken en rivieren met waterplanten- alle instandhoudingsdoelen als stikstofgevoelig zijn aangemerkt in het kader van het Programma Aanpak Stikstof, kortweg de PAS. Dat houdt in dat voor de betreffende instandhoudingsdoelen herstelmaatregelen zijn uitgewerkt⁷ om de achteruitgang door verzuring en vermessing door stikstof uit de lucht te stoppen.

⁷ PAS Herstelstrategie Kempenland-West, provincie Noord-Brabant, 26 mei 2015.

6.8.2 Brabants natuurnetwerk

Het plangebied grenst aan meerdere percelen die horen tot het Brabants natuurnetwerk, zie figuur 4-1. Dit zijn de aangeplante en deels spontaan ontwikkelde bosstroken langs de hermeanderde Groote Beerze, evenals de Groote Beerze zelf. Daarnaast zijn er nog een aantal niet ingerichte percelen die nog in agrarisch gebruik zijn, om nog ingericht te worden als ecologische verbindingszone langs de Groote Beerze. Genoemde gebieden vallen buiten de begrenzing van het beoogde plangebied, zie figuur 6-4. Bovendien maakt het grootste deel van het zuiveringsterrein geen deel uit van het natuurnetwerk, met uitzondering van aangeplant bos aan de noordwestrand en een klein perceel bloemrijk grasland, zie figuur 6-5 resp. figuur 6-6.

Figuur 6-4: Plangebied en beschermde gebieden. Natura 2000-gebied Kempenland-West grenst direct aan het plangebied. Overige delen van het dal van de Groote Beerze als onderdeel van het Brabants natuurnetwerk vallen deels binnen het plangebied.

Figuur 6-5: alleen een deel van dit bos aan de westrand van het moerasbos Noord maakt gedeeltelijk deel uit van het Brabants natuurnetwerk, samen met een kruidenrijk grasland op een talud aan de westkant van de mechanische zuivering.

Figuur 6-6: het graslandje dat ook binnen de begrenzing van het natuurnetwerk valt is thans gemaaid, met uitzondering van het talud.

Relevant in dit kader is om te bepalen welke wezenlijke waarden en kenmerken de begrensde natuurpercelen hebben. In elk geval relevant is de deels weer hermeanderde Groote Beerze en het beekbegeleidend bos wat zich hier weer ontwikkelt. Het dal van de Groote Beerze is het leefgebied van meerdere beschermde soorten waarvan tevens een deel op de Rode lijst staat, zoals ijsvogel, bosbeekjuffer, blauwborst. Het aangeplante bos aan de noordwestrand van de zuivering bestaat uit jonge aanplant van zomereik, veldesdoorn, hazelaar, wilde lijsterbes en gewone es. Natuurwaarden zijn hier beperkt aanwezig, al is het bosje zeker van belang voor broedende kleine zangvogels en mogelijk ook broedende kleine roofvogels zoals de sperwer.

Het grasland perceel westelijk van de mechanische zuivering is vermoedelijk ingezaaid met een graslandmengsel met in elk geval smalle weegbree, koekoeksbloem, boerenwormkruid, knoopkruid en rode klaver. Het terrein was tijdens het veldbezoek grotendeels gemaaid.

7 Effecten op beschermde flora en fauna en beschermde gebieden

Ten aanzien van beschermde natuurwaarden kunnen diverse effecten optreden. Sommige effecten zijn tijdelijk, terwijl andere effecten permanent zijn. Er komen mogelijk strenger beschermde soorten voor in het plangebied of de directe nabijheid, waarvoor geen vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen. Het gaat om de soortgroepen zoogdieren, vissen en broedvogels.

7.1 Effectbeoordeling flora en fauna

7.1.1 Zoogdieren

Vleermuizen zullen het gebied waar aanpassingen voorzien zijn ongetwijfeld gebruiken als foerageergebied. De voorziene –beperkte- bomenkap zal niet leiden tot het wegnemen van verblijfplaatsen van vleermuizen, omdat aannemelijk is dat vleermuizen verblijven in oudere bomen buiten het plangebied en gebouwen op het zuiveringsterrein. Als gevolg van het plan zullen op lange termijn geen negatieve veranderingen optreden die de huidige functies van het leefgebied aantasten, uitgaande van volledige herplant van gerooide bomen en vergelijkbare aanwezigheid van een afwisseling van water en rietland.

Kleinschalige kap van bomen en verwijdering van rietland vindt plaats in een deel van het leefgebied van bunzing en steenmarter. Voorkomen van verblijfplaatsen van de steenmarter in oude bomen en gebouwen is niet aan de orde; deze zijn in het plangebied niet aanwezig. Voor de bunzing ligt dit anders. De bunzing komt van nature voor in hollen op wat drogere plaatsen dicht bij water. De randtaluds van het natuurterrein op de oostoever van de Beerze en bosrijke delen van het moeras zouden kunnen voorzien in geschikte hollen. Er zijn namelijk geen hollen waargenomen in de delen van het plangebied waar ingrepen zijn voorzien, bijvoorbeeld bestaande taluds rond de helofytenfilters en de bassins. Overigens kunnen dergelijke hollen gemakkelijk gemist worden tijdens een oriënterend veldbezoek. Echter is aangenomen dat hier reeds actief op beheerd wordt om de natuurlijke zuivering te laten functioneren. Bovendien komt de bunzing vooral voor in nat bos, en lijkt voorkomen in de beboste taluds langs de Beerze veel waarschijnlijker. Kortom: het is onwaarschijnlijk dat er negatieve effecten optreden ten aanzien van individuen en populaties van steenmarter en bunzing door vermoedelijke afwezigheid van

verblijfplaatsen op plakken waar gegraven en gekapt gaat worden, te meer omdat werkzaamheden vooral overdag plaatsvinden en beide soorten vooral nachtdieren zijn.

Voor de eekhoorn gaat een vergelijkbare redenering op. Bij afwezigheid van nesten van deze soort maakt dit gebied geen deel uit van functioneel leefgebied, al zijn er geschikte vruchtdragende boomsoorten aanwezig. Er worden geen effecten verwacht op individuen en populaties van de eekhoorn anders dan niet opzettelijke verstoring van een enkel passerend individu.

7.1.2 broedvogels

Negatieve effecten op broedende vogels zijn vrijwel nooit met voldoende zekerheid uit te sluiten. Aanwezige habitats bieden broedgelegenheid aan talloze zangvogels van landelijk, bosrijk gebied, zoals merel, vink, zanglijster, ekster, koolmees, pimpelmees en roodborst. Daarnaast zijn er meerdere broedende watervogels aanwezig, zoals wilde eend, meerkoet, waterhoen, kuifeend en dodaars. Gezien de thans voorlopige planning van de werkzaamheden zijn effecten op broedvogels niet uit te sluiten. De best werkbare periode voor de kap- en graafwerkzaamheden loopt van medio augustus tot en met februari, daarbij wel in ogenschouw nemend dat een soort als de houtduif vaak tot in oktober broedt.

Vooralsnog is het inzicht dat er geen jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn in de te kappen bomen. Effecten op vogels met jaarrond beschermde nesten (bijvoorbeeld sperwer) kunnen echter alleen worden uitgesloten, als uit de laatste veldinspectie voorafgaand aan de kap blijkt dat de bomen nog steeds vrij zijn van jaarrond beschermde nesten.

7.1.3 Ongewervelden (bosbeekjuffer)

De bosbeekjuffer vindt primair functioneel leefgebied langs het stromende water van de deels beschaduwde Groote Beerze. Daarnaast kan de soort zo nu en dan overvliegen op het terrein van de RWZI, en dan met name beboste oevers van aanwezige bassins, vanuit het verondersteld leefgebied langs de Groote Beerze. Er is aangenomen dat hier geen sprake is van functioneel leefgebied, wegens het ontbreken van zuurstofrijk, stromend water. Zodoende zal er geen functioneel leefgebied verloren gaan als gevolg van ingrepen op de zuivering. Voortplantingsplaatsen in en langs de Groote Beerze blijven volledig intact, temeer omdat het lozingsregime niet zal intensiveren. Verder zal de inrichting zowel tijdens als na de werkzaamheden op hoofdlijnen hetzelfde zijn. Negatieve effecten op de lokale populatie zijn daarmee niet aan de orde.

7.1.4 Advies ter voorkoming van negatieve effecten op flora en fauna

Er komen meerdere beschermde soorten voor, ook binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Daarnaast is de wettelijke zorgplicht relevant in dit project. Het is nuttig om deze -in samenhang met de soortspecifieke maatregelen- uit te werken in een beknopt ecologisch werkprotocol (geschreven door een erkend ecoloog), opdat aangetoond kan worden dat er tijdens en na de werkzaamheden geen wettelijke verbodsbepalingen zijn overtreden. Hierin worden bij voorkeur de uitgangspunten van een geldige gedragscode verwerkt en nageleefd, bijvoorbeeld de gedragscode Flora- en fauna van de Unie van Waterschappen (Unie van Waterschappen, 2012). Dit zal leiden tot een pakket van voorzorgsmaatregelen voorafgaand aan en tijdens de uitvoering, om schade aan broedvogels en eventuele holen van de bunzing te voorkomen.

7.2 Effectbeoordeling beschermde gebieden

7.2.1 Natura 2000

De effectenindicator zoals aangereikt door het Ministerie van Economische Zaken (Ministerie van Economische Zaken 2015b) geeft een negentiental mogelijke effecten waarmee in ieder geval rekening moet worden gehouden ten aanzien van onder de Natuurbeschermingswet 1998 (en als zodanig doorvertaald in de Wn) beschermde waarden. Deze 19 storingsfactoren vormen dan ook de basis voor deze toetsing. Hieronder wordt per storingsfactor afgewogen of deze wel of niet relevant is in het kader van onderhavige toetsing.

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Stuifzandheiden met struikheide	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zwakgebufferde vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zure vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Beken en rivieren met waterplanten	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Droge heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Blauwgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Pioniervegetaties met snavelbiezen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Vochtige alluviale bossen																			
Drijvende waterweegbree	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kleine modderkruiper	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■ zeer gevoelig
 ■ gevoelig
 ■ niet gevoelig
 ■ n.v.t.
 ... onbekend

Figuur 7-1: Effectenindicator voor instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Kempenland-West (Ministerie van Economische Zaken 2015b)

Ruimtebeslag (1)

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van onder Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden. Hierdoor kunnen negatieve effecten als gevolg van ruimtebeslag op voorhand worden uitgesloten.

Versnippering (2)

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van onder Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden. Hierdoor kunnen negatieve effecten als gevolg van versnippering op voorhand worden uitgesloten.

Verzuring en vermisting door stikstof uit de lucht (3 & 4)

Het zuiveren van drinkwater gecombineerd met een helofytenfilter en moerasbos zal niet leiden tot emissie van stikstof. Daarmee zal de beoogde eindinrichting geen negatief effect hebben op stikstof gevoelige instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Kempenland-West.

Voor de aanlegfase ligt dit mogelijk anders. Er worden naar verwachting meerdere dieselgestookte kranen en machines ingezet bij de herinrichting van het terrein. Dit zal leiden tot depositie van stikstof in onder Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden, die direct aan de westzijde van het plangebied grenzen. In elk geval gaat het om het dal van de Groote Beerze, waar de Drijvende waterweegbree verspreid voorkomt in het habitatype H3260A Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels). Deze instandhoudingsdoelen zijn niet gevoelig voor stikstofdepositie uit de lucht. Zodoende kunnen negatieve effecten tijdens de aanlegfase als gevolg van stikstofdepositie uit de lucht uitgesloten worden voor het nabij gelegen Dal van de Groote Beerze.

Op vanaf 4 kilometer afstand naar het noorden liggen echter stikstofgevoelige instandhoudingsdoelen, zoals H4010A Vochtige heiden, H4030 Droge heiden en H3160 Zure vennen en H3130 Zwak gebufferde vennen. Deze zijn onder meer aanwezig in de deelgebieden Neterselsche en Mispelindsche Heide en de Landschotse Heide. Negatieve effecten op de genoemde deelgebieden met stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen kunnen tijdens de aanlegfase niet op voorhand worden uitgesloten.

Op grond van bestaand gebruik als zuivering en alle gangbare werkzaamheden die daarbij horen, zal aanvullende depositie van stikstof tijdens de realisatiefase naar verwachting hoe dan ook beperkt zijn. Het is echter aan te bevelen om een depositieberekening voor de realisatiefase te maken in AERIUS Calculator, omdat berekende deposities boven de 0,05 mol (meldingsplicht) en 1 mol stikstof (vergunningplicht) per hectare per jaar tijdens de realisatiefase niet uit te sluiten zijn voor stikstofgevoelige delen van Natura 2000-gebied Kempenland-West.

Verzoeting, verzilting en verontreiniging (6,7 & 8)

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van onder Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden en voorziet niet in aanvullende lozingen op oppervlaktewater anders dan in de huidige gebruiksfase. De werking van de mechanische zuivering blijft hetzelfde tijdens en na de aanpassing van het moerasbos. Daar komt bij dat het effluent met de eindinrichting schoner wordt door een geoptimaliseerde werking van het helofytenfilter in combinatie met het moerasbos, omdat de nalevering van fosfaat en ammonium vanuit het moerasbos wordt aangepakt om de waterkwaliteit van de Groote Beerze (Natura 2000) gunstig te beïnvloeden. Hierdoor kunnen negatieve effecten (ten opzichte van bestaand gebruik zoals genoemd in het Natura 2000-beheerplan voor Kempenland-West) als gevolg van verzoeting, verzilting of verontreiniging door effluent op voorhand worden uitgesloten. Er wordt juist een positief effect beoogd.

Verdroging, vernatting, verstoring waterhuishouding, verandering dynamiek substraat (9, 10, 11 & 12)

De ontwikkelingen die binnen het plangebied mogelijk worden gemaakt leiden niet tot onttrekking van grondwater dan wel aanvullende lozingen op het oppervlaktewater of een verandering van de dynamiek als gevolg daarvan. Dit geldt ook voor de aanlegfase, waarbij een eventuele kleinschalige bemaling weggeslagen kan worden op de Groote Beerze. Hierdoor kunnen negatieve effecten als gevolg van verdroging en vernatting op voorhand worden uitgesloten.

Verstoring door geluid (13)

De gebruiksfase van het heringerichte moerasbos leidt niet tot aanvullende geluidsverstoring ten opzichte van het huidige gebruik van de zuivering en omliggend agrarisch en bedrijfsmatig gebruik van percelen. Voor de uitvoeringsfase ligt dit anders. Echter zijn beken en rivieren met waterplanten en verspreid daarin voorkomende Drijvende waterweegbree ongevoelig voor geluidsverstoring. Overige instandhoudingsdoelen van Kempenland-West zijn ook niet geluidsgevoelig, met uitzondering van de kleine modderkruiper. Deze soort – zeer gevoelig voor onderwatergeluid – komt niet voor in het bovenstroomse deel van de Groote Beerze⁸ en is daarmee geen onderwerp voor toetsing van deze storingsfactor. Effecten als gevolg van verstoring door geluid op voor onder Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Verstoring door licht (14)

Het aangepaste moerasbos zal niet leiden tot aanvullende verlichting binnen het plangebied. Voor de uitvoeringsfase ligt dit mogelijk anders. Echter zijn beken en rivieren met waterplanten en verspreid daarin voorkomende Drijvende waterweegbree ongevoelig voor verstoring door licht. De kleine modderkruiper – gevoelig voor licht – komt niet voor in het bovenstroomse deel van de Groote Beerze en is daarmee geen onderwerp voor toetsing van deze storingsfactor. Overige instandhoudingsdoelen (op minimaal 4 kilometer afstand) zijn niet lichtgevoelig. Effecten als gevolg van verstoring door licht op voor onder Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Verstoring door trillingen (15)

Aanpassing van het moerasbos leidt niet tot de productie van trillingen in zowel de aanleg- als de gebruiksfase. Effecten als gevolg van verstoring door trillingen op voor onder Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Optische verstoring (16)

Bewegingen in het plangebied zijn door de relatief korte afstand tot het dichtstbijzijnde onder Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebied waarneembaar binnen de begrenzing van deze gebieden. Typische soorten van beken en rivieren met waterplanten zijn potentieel gevoelig voor optische verstoring, denk aan libellen en vissen.

⁸ NDFF, waarnemingen vanaf 1 januari 2010, geraadpleegd op 15 november 2016

Optische verstoring als gevolg van menselijke aanwezigheid en aanwezigheid van in werking zijnde (graaf)machines kan in eerste instantie niet uitgesloten worden voor het nabijgelegen dal van de Groote Beerze, waar het verstoringgevoelig habitatype H3260A Beken en rivieren met waterranonkels voorkomt. Nu is dit habitatype langs grote delen van de zuivering afgeschermd door bos, waar bovendien een wandelroute doorheen loopt die –op grond van het veldbezoek- wordt gebruikt door wandelaars met honden. Bovendien zijn er diverse plaatsen waar honden de beek in lopen. De wandelroute voert tot slot vrijwel overal direct langs de beek.

Verstoring door mensen en graafmachines op het terrein van de RWZI –verder weg van de beek, grotendeels afgeschermd door opgaand beplanting- zal zodoende wegvallen ten opzichte van optische verstoring door regulier gebruik van het wandelpad langs de Groote Beerze. Daarom zal optische verstoring tijdens de uitvoeringsfase niet leiden tot significant negatieve effecten.

Verstoring door mechanische effecten (17)

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van onder Natuurbeschermingswet 1998 aangewezen gebieden. Hierdoor kunnen negatieve effecten als gevolg van verstoring door mechanische effecten op voorhand worden uitgesloten.

Verandering in populatiedynamiek, bewuste verandering van soortensamenstelling (18,19)

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van onder de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden. Hierdoor kunnen negatieve effecten als gevolg van verandering in populatiedynamiek en bewuste verandering van soortensamenstelling op voorhand worden uitgesloten.

Samenvattende effectbeoordeling Natura 2000-gebied Kempenland-West

Op grond van bovenstaande beoordeling per relevant effect wordt er geen rekening gehouden met significant negatieve effecten ten aanzien van instandhoudingsdoelstellingen op Natura 2000-gebied Kempenland West in de gebruiksfase van het project. Tijdens de aanlegfase is een berekende toename van stikstofdepositie echter niet uit te sluiten. Er is mogelijk een PAS-melding of vergunning nodig voor de uitvoeringsfase, op grond van een nog uit te voeren AERIUS-berekening voor stikstofdepositie tijdens de uitvoeringsfase. Er wordt verwacht dat relevante drempelwaarden voor stikstofdepositie in het kader van de PAS (Programma Aanpak Stikstof, de drempelwaarde voor meldingsplicht bedraagt thans 0,05 mol/ha/jaar voor Kempenland-West) naar verwachting overschreden worden tijdens de herinrichting van het moerasbos. Zodoende is er mogelijk sprake van een meldingsplicht in het kader van de PAS voor de uitvoeringsfase.

7.2.2 Brabants Natuurnetwerk

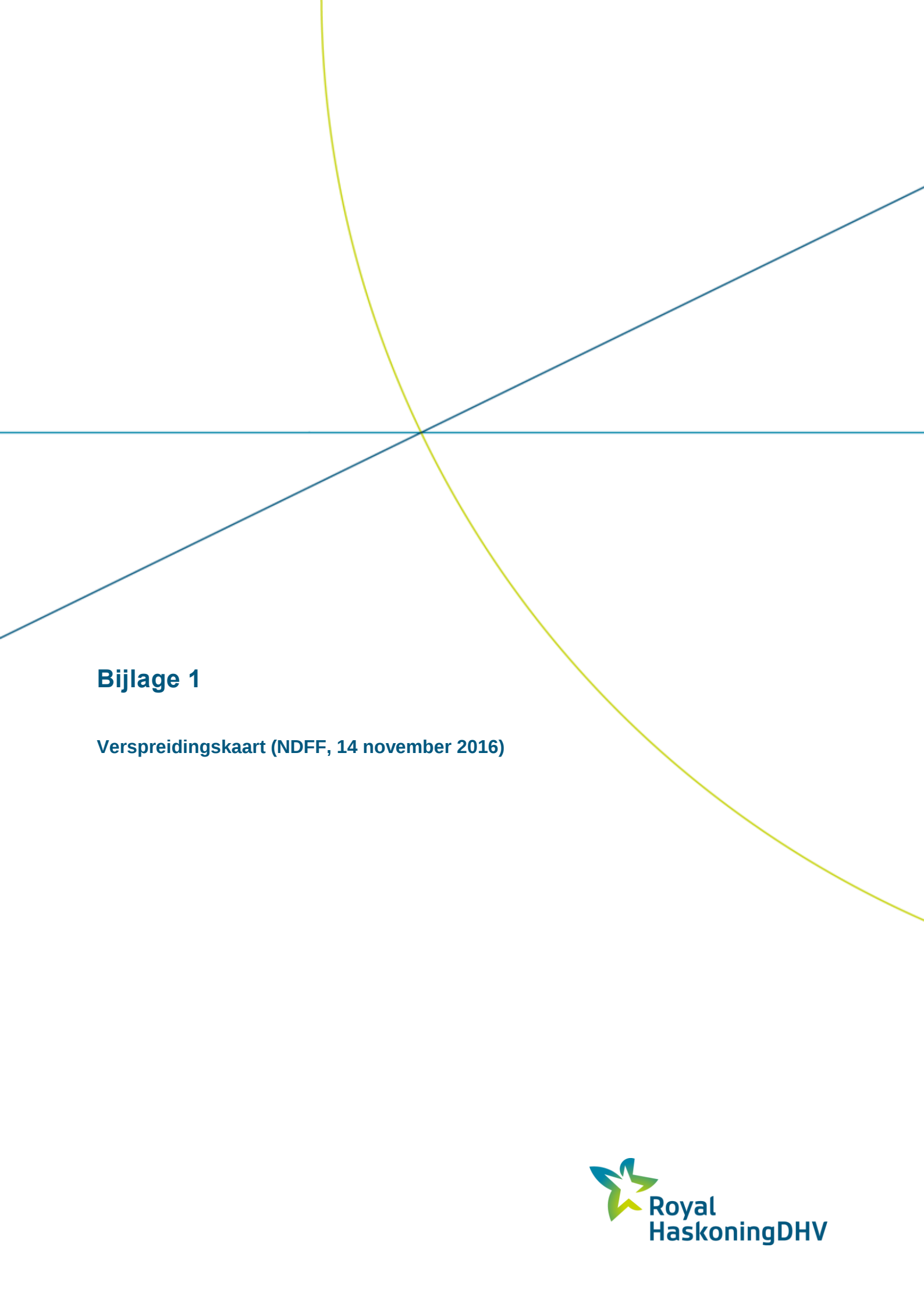
De ligging van het plangebied ten opzichte van gebieden die zijn opgenomen in het Nationaal natuurnetwerk is weergegeven in Figuur 4-1. Hieruit blijkt dat het beoogde plangebied geen onderdeel uitmaakt van gebieden die onderdeel uitmaken van het Brabants natuurnetwerk. Verder kruist het plangebied geen ecologische verbindingzones, waardoor de toekomstige functie van dergelijke zones niet wordt belemmerd. Gelet op de in paragraaf 3.1.3 beschreven afwegingskaders en de afweging in kader van Natura 2000 (paragraaf 7.2.1) kan op voorhand gesteld worden dat de voorgenomen eindinrichting van het plangebied niet leidt tot een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden opgenomen in het Brabants natuurnetwerk.

8 Conclusie

- Er komen meerdere strenger beschermde soorten voor in het plangebied zonder algemene vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen, te weten vleermuizen, broedvogels, bunzing, eekhoorn, steenmarter en bosbeekjuffer;
 - Voor de bunzing geldt overigens wel dat er vooralsnog sprake is van een tijdelijke vrijstelling. Het is tot 6 maanden na inwerkingtreding van de Verordening in de provincie Noord-Brabant toegestaan om de bunzing, maar ook hermelijn en wezel, te vangen en de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen in verband met handelingen die verband houden met een ruimtelijke ingreep.
- Er is geen aanvullend onderzoek nodig naar genoemde soorten en soortgroepen, onder de voorwaarde dat er conform een geldige gedragscode wordt gewerkt, bijvoorbeeld de gedragscode Flora- en fauna van de Unie van Waterschappen (Unie van Waterschappen, 2012).
- Er is vooralsnog geen ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig voor zover het soortenbescherming betreft;
- Werken buiten het broedseizoen (maart t/m juli) voorkomt negatieve effecten op broedende vogels;
- De wettelijke zorgplicht is relevant in dit project; het is nuttig om deze -in samenhang met de soortspecifieke maatregelen- uit te werken in een beknopt ecologisch werkprotocol (geschreven door een erkend ecoloog), opdat aangetoond kan worden dat er tijdens en na de werkzaamheden geen wettelijke verbodsbepalingen zijn overtreden.
- Mogelijk leidt de uitvoeringsfase tot stikstofdeposities boven de 0,05 mol of 1 mol per hectare per jaar in Natura 2000-gebieden in de directe omgeving. Het is raadzaam om een berekening in AERIUS Calculator uit te voeren om de emissie en depositie van stikstof op Natura 2000-gebieden te bepalen, omdat een melding- of vergunningplicht in het kader van de Programmatische aanpak Stikstof niet op voorhand uitgesloten is;
- Er treedt geen schade op ten aanzien van wezenlijke waarden en kenmerken van beschermde gebieden in het kader van het Brabants Natuurnetwerk.
- Er wordt verwacht dat een kapmelding noodzakelijk is voor aanpassing van het moerasbos, omdat naar verwachting minimaal 10 are bos danwel 20 bomen in een opstand gekapt moeten worden.

Geraadpleegde bronnen & literatuur

- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), reeks van 1-1-2011 t/m 14-11-2016, geraadpleegd op 14 november 2016;
- Begrenzing Nationaal Natuurnetwerk Noord-Brabant, besluit van 23 september 2014, Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant;
- GIS-laag Natura 2000 (landelijk), Ministerie van EL&I - GIS Competence Center, 30 juni 2016;
- Gedragscode Flora- en faunawet voor Waterschappen; Unie van waterschappen; goedgekeurd op 6 februari 2012 en thans verlengd;
- Gebiedendatabase Natura 2000, ministerie van EZ, geraadpleegd op 15 november 2016
→ <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=2&id=n2k135>

Bijlage 1

Verspreidingskaart (NDFF, 14 november 2016)

